

VÝBOR DOBRÉ VŮLE
nadace Olgy Havlové

VÝBOR DOBRÉ VŮLE
nadace Olgy Havlové

V Československu žije kolem jednoho miliónu handicapovaných lidí. Z toho v České republice 620 000. Jsou nevidomí

hluchoněmí
mentálně postižení
různě tělesně postižení
jinak bezmocní.

V Československu žije tři a půl miliónu důchodců. Nejméně dvě třetiny z nich jsou nemocní, často velmi těžce, mnozí vysokého stáří.

Celá jedna čtvrtina naší populace je tedy závislá na pomoci druhých.

Čtyři dlouhá desetiletí řídil stát naši sociální politiku stejně jako všechny ostatní úseky našeho života naprosto suverénně bez úcty k člověku a jeho právům. O to víc se oháněl totalitní režim bombastickými hesly. Stačí zalistovat v novinách třeba ještě z roku 1989. Zde jsou jen náhodně vybrané dva nadpisy:

**Nemoc již není sociální katastrofou!
Stáří už není krutým údělem!**

Jak vypadal skutečný stav pocítujeme dnes velmi bolestně. Péče o lidi staré, osamělé, nemohoucí, nemocné a postižené byla naprosto nedostatečná. Tisk informoval o této problematice idylicky, a tak vytvářel povědomí, že je vlastně všechno v pořádku. Přitom staří, opuštění, nemocní mají mnohem méně možností se bránit, a tak svůj poslední úsek života, zdravotně postižení často celý život, trávili za branami ústavů či v našem okolí naprosto nedůstojně, bez lásky a v nedostatku. Navzdory tomu se řada nezávisle smýšlejících odborníků i laiků pokoušela ve stálém zápase s úřady i s předsudky veřejnosti o změnu těchto demoralizovaných poměrů. Charta 77 ve svém Provolání z 1. ledna 1977 vystoupila otevřeně na obranu lidských práv. Mezi jiným se v něm hlásila i k boji proti sociálnímu útisku. Vydala také několik dokumentů, kterými upozorňovala na závažná porušování lidských práv v této oblasti a žádala nápravu. Všichni víme, že nebyla vyslyšena - oficiální místa naopak signatáře Charty 77 za každou jejich snahu humanizace společnosti pronásledovala. Dnes, díky nové situaci v Československu, chce náš Výbor dobré vůle navázat na zkušenosti a náměty Charty 77 především v oblasti sociální. Chceme svou činností napomáhat právě k humánnímu rozvoji společnosti, chceme usilovat o respektování práv postižených spoluobčanů, chceme prosazovat skutečnou změnu postojů k postiženým lidem. Věříme, že nám pomohou všichni, aby v budoucnu už nedocházelo k přehlížení těch, kterým není dopřáno plné zdraví. Chceme se pokusit hledat cestu k nápravě. Podle našeho názoru neexistuje jiná, než zainteresovat celou veřejnost, aby vlastními silami, sdruženími a iniciativami mohla prakticky projevovat své sociální citění. Proto z podnětu manželky prezidenta republiky paní Olgy Havlové vznikl Výbor dobré vůle (název pro zahraničí: The Olga Havel Foundation) s působností v Čechách, na Moravě a Slovensku.

Jeho členy jsou dále: Otka Bednářová, Věra Čáslavská, Ivan Douda, Jan Kašpar, Marcela Klenerová, Gaba Langošová, Klement Lukeš, Martina Vondrová a v Londýně Diana Phipps.

Tajemnice: Olga Stankovičová

Programové prohlášení

VÝBORU DOBRÉ VŮLE

(The Olga Havel Foundation)

Přihlašujeme se k myšlence humanitární pomoci lidem, kteří pro svůj trvale nebo dlouhodobě nepříznivý zdravotní a sociální stav nejsou schopni se o sebe sami postarat. Žije jich mezi námi v Čechách, na Moravě a Slovensku kolem jednoho miliónu.

Dosavadní dlouhodobá sociální politika je odsunula do izolace, odklidila nám všem z očí do ústavů a zařízení, kde chybí často základní podmínky k důstojnému životu, ošetřující personál a náležité vybavení. Všichni jsme si zvykli oddělovat bezmocné, postižené a staré od zdravých a mladých. Tak jako ve všech oblastech života měl stát monopol i v sociální sféře. Proto dosud ve veřejnosti převládá názor, že je o všechny nemocné a nemohoucí u nás dobře postaráno. Zvykli jsme si o tom nepochybovat. Stali jsme se tak všichni spoluzodpovědní za současný stav. Nejenže jsme nebránili naše bezbranné, ale připravili jsme i sami sebe o nejušlechtilější pocit - pomáhat sdílet s druhým jeho starosti.

V žádné civilizované společnosti se stát nedokáže o své postižené občany postarat sám. Všude na světě se lidé sdružují na pomoc. Pořádají sbírky, organizují koncerty, výstavy, sportovní a jiné akce, jejichž výtěžek věnují na humanitární účely. I v našich zemích chceme probudit schopnost humánního jednání společnosti. Musíme se naučit opravdovému lidství, které je smyslem života.

- Chceme:
1. Působit na morální vědomí společnosti, upozorňovat na nedostatky v sociální politice státu a na nedostatky v práci sociálních, zdravotnických, školských či jiných institucí a organizací.
  2. Napomáhat organizačně i finančně podle našich možností v konkrétních případech, kterých se nemůže ujmout žádná jiná organizace nebo zařízení.
  3. Podporovat a brát v ochranu nově vznikající humanitární projekty.

Voláme všechny lidi na **pomoc**.

Naše adresa je: Výbor dobré vůle
Box 240
111 21 Praha 1

Číslo účtu je v Kčs u Čs. obchodní banky: 428293

Číslo devizového účtu u Čs. obchodní banky: 34 27 - 9718/090

Za Výbor dobré vůle:
předsedkyně Olga Havlová
manželka prezidenta republiky

Několik měsíců svobody v naší zemi přineslo sebou radostné zjištění. Že totiž ani 40 let totalitní vlády neuzavřelo všechna lidská srdce.

Dostáváme o tom denně důkazy. Pósláte nám zprávy, že v místě kde žijete, zakládáte vlastní svépomocná sdružení, unie, hnutí, rady, fondy, pořádáte sbírky, uvažujete o nových koncepcích, hledáte prostředky, budovy i obětavé občany, snažíte se zmírnit strádání všech, kteří až dosud žili v ústraní, často i v nouzi a bídě.

Děkujeme vám za vaši iniciativu. Víme, že se nedá přes noc odstranit všechno neblahé dědictví, ale je dobře, že se na něj jen nevymlouváme a snažíme se podle svých sil pomoci situaci změnit, lidi handicapované začlenit do života, a odstranit tak nerovnost a nespravedlnost mezi námi - **lidmi**.

Výbor dobré vůle, jak z jeho programového prohlášení vyplývá, nechce nahrazovat povinnosti institucí a zdravotnických a sociálních zařízení, nechce být ani nějakým centrem, které by mělo sociální politiku řídit. Proto vás prosíme, abyste v každém jednotlivém případě, kdy potřebujete pro svá nově vznikající sdružení pomoc, žádali o ni především státní instituce. Teprve když se vám nepodaří dobré úmysly prosadit, napište i nám. Budeme se snažit ze všech sil pomoci. Nedomnívejte se, že se chceme zbavit nějaké odpovědnosti, odkazujeme-li vás na státní instituce, které se mají sociálními otázkami zabývat. Není ale fyzicky možné, abychom řešili všechno. Náš výbor má pouze 10 členů. Vítáme všechny vaše podněty, snažíme se je sledovat, ale není v našich silách a ani není naším úmyslem, být **u všeho**. Chápeme vás, když žádáte přímo paní Olgu Havlovou, předsedkyni Výboru dobré vůle, aby přijela k vám, do vašeho města, na vaši konferenci, aby svou osobností zapůsobila na veřejnost.

Paní Olga Havlová dostává od vás mnoho vzácných pozvání, která ji především těší, ale kterým nemůže vždycky vyhovět. Nehněvejte se, nemějte jí za zlé, když místo osobní návštěvy pošle povzbuzující dopis. Je v současné době zvána navíc i nejrůznějšími humanitárními společnostmi ze zahraničí. Nechce zanedbávat vás, ale v současné době, kdy se Československo otevírá světu, jsme nesmírně rádi, že přicházejí i tato pozvání. Umožňují paní Olze Havlové setkat se s významnými lidmi, kteří nabízejí naší zemi pomoc především na poli humanitárním, kteří tedy chtějí jejím prostřednictvím pomoci i vám, vašim iniciativám, vašim a našim společným snahám vytvořit u nás opravdu vysoce morální civilizovanou společnost. Paní Olga Havlová těmito styky se zahraničím získala už mnohá pozvání pro československé nemocné a postižené děti, celé dětské skupiny i mnoho dalších příslibů a finanční pomoc.

Jsme na samém začátku...

Píše se rok 1990.

Ale už na léta osmdesátá stanovila Charta při OSN program, který podepsala i naše tehdejší vláda jako závazný.

Co z toho realizovala?

Posudte sami - uvádíme znění několika článků Charty při OSN a vedle toho několik příkladů z našeho současného prostředí.

CHARTA-

NA OSMDESÁTÁ LĚTA

Článek 37: „Zdravotně postižení lidé jsou oprávněni užívat všech zařízení, jež jsou určena k všeobecnému veřejnému používání. Jako každý jiný člověk potřebují i oni přijatelný dopravní prostředek, aby se zabránilo zbytečné segregaci postižených lidí a aby nebyli zatlačováni na méně konstruktivní role ve společnosti.“

Nemáme ani bezbariérové chodníky, do metra se vozičkář těžko dostává, chybějí výtahy, všechny dopravní prostředky jsou vybaveny jen pro zdravé či méně postižené lidi.

Článek 38: „Budovy, obytné prostory a dopravní systémy musejí být stavěny tak, aby mohly sloužit i zdravotně postiženým lidem.“

Jedna spolucestující komentuje: „Když nemůžeš chodit, máš sedět doma...“

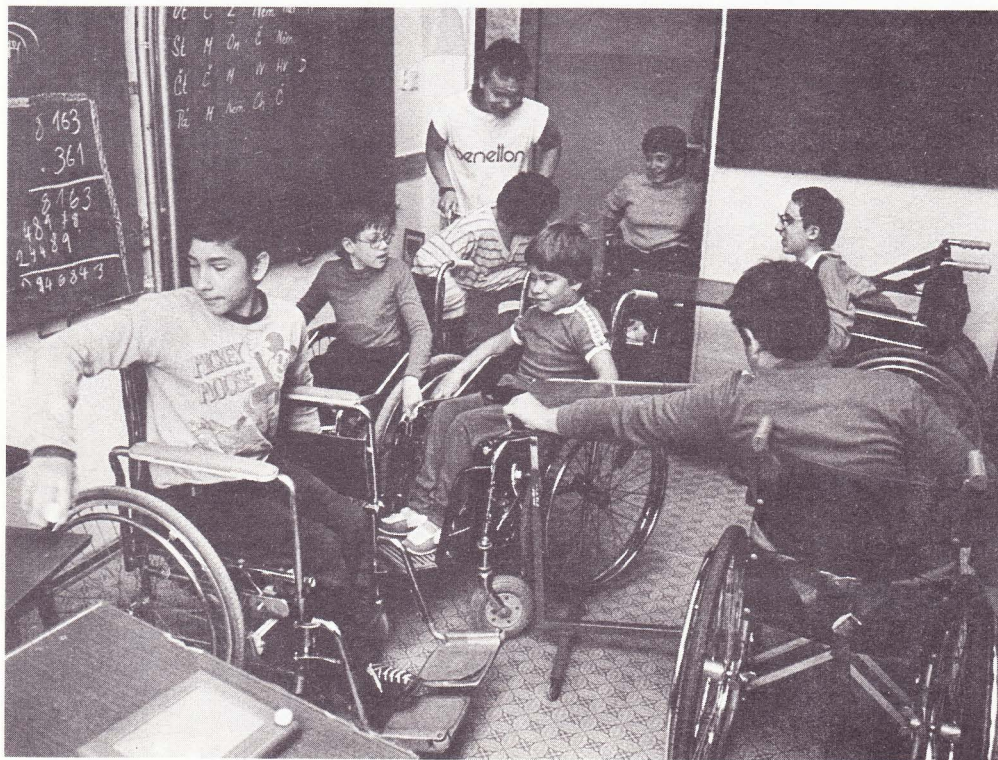
Článek 41: „Je zapotřebí vyvinout veškeré úsilí na pomoc lidem, kteří by jinak byli trvale vázáni jen na svůj byt. Je třeba jim umožnit, aby se čas od času mohli z bytu vzdálit a účastnit se života společnosti.“

„Venku jsem nebyla ani nepamatuju. Jsem ráda, že mi donesou aspoň domů něco k jídlu...“

Článek 42: „Zdravotně postižení lidé mají stejné potřeby jako ostatní lidé, mají mít stejné možnosti rekreační. Zařízení pro rekreaci by měla být uspořádána tak, aby postižené do společnosti začleňovala a ne z něho vylučovala.“

Jedličkův ústav stojí už 78 let. Je těsný, malý, nedostatečný. 20 let se rok od roku odkládá stavba nového ústavu. Nejsou prostředky. Jak by měly být, když se v sousedství staví paláce! Právě v těsné blízkosti je jeden z nich - Palác kultury. Z tohoto studeného paláce se ozval znechucený hlas tehdejších majitelů: „Je vyloučeno, abychom byli nuceni se dívat na mrzáky ve svém okolí...“

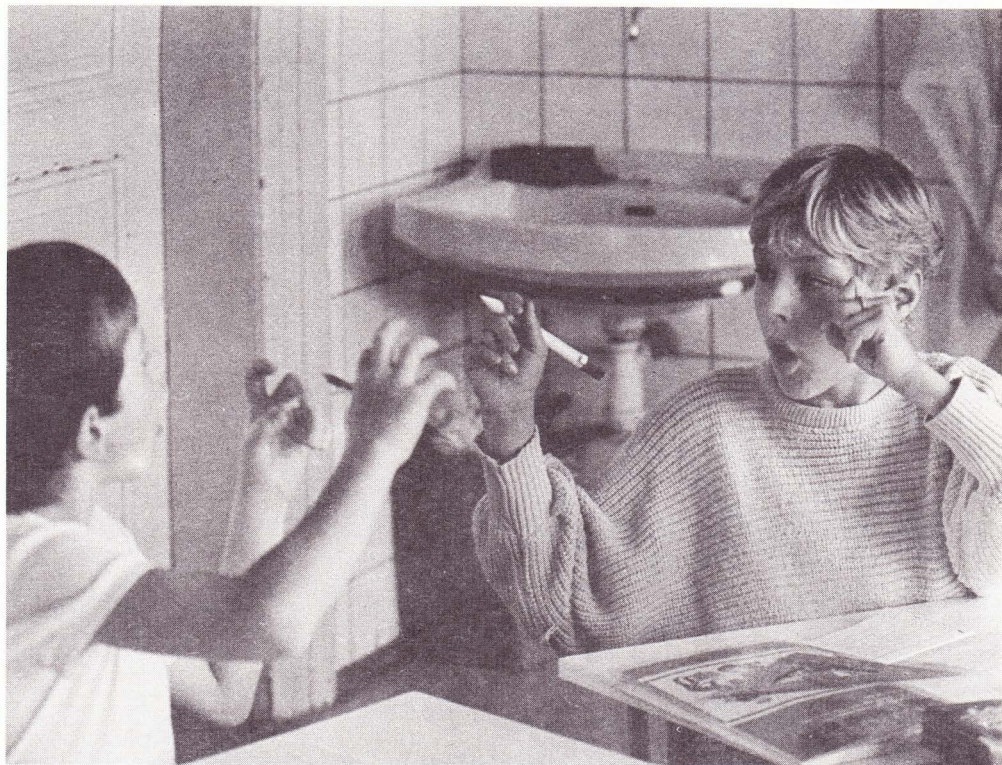
A tak měl být Jedličkův ústav přesunut mezi paneláky na Košíku v Praze 4. Tam by byl od světa ostrčený a zasutý. Takový „citlivý“ přístup k postiženým dětem měli tehdejší vládcí.

A rekreace?

Profesor Jedlička daroval a odkázal svým dětem nejen ústav, ale i vlastní vilu v Harrachově. Pro prázdninové pobyty dětí. Přestože šlo o odkaz, stala se vila majetkem bývalého předsednictva vlády. Také zámeček F. X. Šaldy v Lochovicích patřil postiženým dětem. Už nepatří. Proto Jedličkův ústav vybudoval a adaptoval v Horním Maxově další rekreační zařízení. Zabavila ho však sociální státní správa pro mentálně postižené děti. Aspoň slouží dětem, které také nejsou zdravé.

Jedličkův ústav se nevzdal a se značným úsilím dal do pořádku další objekt ve Větrově u Frýdlantu. Zakrátko ho znovu zabavila správa sociální péče. Podobně dopadl i chatový tábor v Bukové u Českých Budějovic. A tak děti vlastně nemají kam o prázdninách jezdit.

Článek 45: „Zdravotně postižené děti musejí mít stejné právo na přístup ke vzdělání jako všechny ostatní děti v jejich zemi. Kdykoli je to vhodné a možné, měly by být vzdělání a výchova integrovány do obvyklého vzdělávacího systému.“

Vybavení školy pro hluchoněmé děti je naprosto nedostatečné. Ani budova sama nevyhovuje. Výbor dobré vůle se pokouší hledat vhodný objekt, kde by děti měly možnost moderní výchovy a výuky.

Článek 54: „Zdravotně postižený člověk by neměl být diskriminován při odměňování ani v dalších pracovních podmínkách jen pro své postižení, jestliže je jeho práce stejná jako práce jiných zaměstnanců.“

Vyučil se v Jedličkově ústavu. Má maturitu a ekonomickou školu. Nemá ale práci. Celé dny je nucen trávit doma mezi čtyřmi stěnami, sám...

V NSR je každý zaměstnavatel povinen na 16 zdravých lidí zaměstnat jednoho člověka zdravotně postiženého. Pokud tento předpis zaměstnavatel nesplní, je povinen vyplatit mzdu za postiženého člověka tak, jako by práci vykonával...

Článek 56: „Rozvíjet osvětovou práci k seznámení veřejnosti se zdravotně postiženými lidmi, jejich schopnostmi i potížemi, s podmínkami prevence a pomoci, zlepšit tak informovanost veřejnosti o těchto problémech a o jejich významu pro celou společnost.“

„Potkáváme je , ale co víme o jejich životě? O jejich rodinách, problémech, o jejich starostech a jejich práci. Jejich vzdělávání je zanedbáváno, jejich učebny jsou zastaralé a nevyhovující“.

Článek 60: „Zvláštní pozornost by měla být věnována tomu, aby byly odstraněny předsudky a klišé týkající se různých postižení a postižených lidí, a to zejména v materiálech, které se dostávají do rukou dětem, jako jsou učebnice, knihy, hračky. Zvláště děti by měli být přímo informovány o postiženích a jejich důsledcích, a to zejména v rámci školního systému. Měly by poznat, že zdravotně postižení lidé mají stejně jako ostatní lidé svoje schopnosti, nadání, city i meze.“

Místo toho slychají naše zdravé děti často od svých babiček, matek a otců: „Nekoukej tam, to jsou mrzáci...“

Jsme opravdu jen na samém začátku...

Současná spotřební společnost dává ve všem přednost lidem v produktivním věku. Obdivuje hodnoty, které souvisejí s mládím, fyzickou zdatnost, rychlost, dynamičnost, úspěšnost, přizpůsobivost.

Hodnoty stáří přehlíží, a přece tu jsou! Uvážlivost, trpělivost, umírněnost v emocích, vytrvalost a schopnost analýzy.

Protože starým lidem na fyzické kondici ubývá a přichází spíš nemoc, bolest, utrpení, spotřební svět, který se vyhýbá bolesti, nechce o nich nic vědět.

Řeší to jednoduše - domovem důchodců.

Tak se zbaví babičky, dědečka, kteří mají v životě nezastupitelnou roli. I stáří má přece smysl. A to smysl pozitivní. Tak jako každé jiné období života. To věděly všechny předchozí civilizace a staří lidé u nich požívali velikou úctu a vážnost. Smysl stáří je určitě především v tom, že pomáhá k přežití lidství, přenáší hodnoty, jako je tradice rodu, národa, kultury. Navíc starý člověk poskytuje svému okolí příležitost, aby se o něho staralo, a tak své okolí **humanizuje**. Daruje mu dar poslední, totiž možnost projevit vděčnost, milosrdenství a velkorysost.

Ti, kdo své staré rodiče odkládají do ústavů, mají často sami strach ze stáří, strach z nemoci, strach ze smrti. Dříve lidé umírali uprostřed rodiny, dnes kdesi za plentou v izolaci a zapomnění...

Izolace starých od mladých, zdravých od postižených je zásadně nesprávná. Člověk potřebuje žít ve strukturovaném světě, kde se lidé odlišných generací i odlišného zdraví vzájemně setkávají a obohacují. Potřebují to staří i mladí, nemocní i zdraví.

Jak tedy dál?

Domníváme se, že je zapotřebí včleňovat postižené občany mezi nás. Abychom se učili si vzájemně rozumět a vzájemně si pomáhat. Nikdo z nás není proti stáří, nemoci či nemožnosti pojištěn. To musíme vědět a podle toho se i chovat. Věříme, že i když současný konzumní svět citelně chladne, najde se pořád dost lidí, kterých se lidské utrpení a trápení dotýká a cítí i svou spoluzodpovědnost. Takové voláme na pomoc.

Hleďte ve svém okolí utrpení, lidi postižené, zajděte k nim, poptejte se, co potřebují, uče tomu i své děti už od malička.

Vy, kteří zakládáte nové iniciativy na pomoc postiženým, nevzdávejte se, když zatím nejsou prostředky, když není všechno, co potřebujete. Už sám zájem o postižené lidi, snaha jim pomoci - už to je **čin**.

Díky za něj!

Čím chce přispět Výbor dobré vůle?

Jak jsme už řekli, nebudeme nahrazovat instituce, které mají sociální otázky na starosti. Pokud ale zjistíme závažné nedostatky, budeme usilovat o nápravu.

Budeme se snažit působit na veřejnost, na všechny lidi dobré vůle, aby nezůstávali lhostejní k osudu druhých, jak tomu bylo mnohdy až dosud. Pokusíme se organizovat sbírky, pořádat benefiční koncerty a sportovní utkání, budeme oslovovat umělce, aby přispěli i finančně tam, kde stát prostě nemá prostředky.

A tady je i naše první výzva a prosba k vám všem:

věnujte finanční částku podle svých možností na naše konto v Kčs u Čs. obchodní banky: 428293.

Číslo devizového účtu je u Čs. obchodní banky 34 27 - 9718/090. Pomůžete tak těm, kteří stáli 40 let na okraji naší společnosti.

Děkujeme vám!

VÝBOR DOBRÉ VŮLE
Nadace Olgy Havlové

děkuje všem, kdo publikaci zdarma připravili:
autorsky zpracovala Otká Bednářová,
graficky upravil Karel Kolman,
foto ČTK - Libor Hajský.
Vydavatelství a nakladatelství
Lidové noviny, 1990.

